

Zápis z rokovania:

Názov rokovania Riešenie problematiky zápachu a prašnosti v Ružomberku

Deň	25.02. 2019
Vyhotovil	Ing. Ján Bednárík
Prítomní	Ing. Ján Bednárík, p. Ľubomír Schmida, RNDr. Michal Matis, Bc. Viktor Mydlo, Ing. Michal Praženica, Ing. Vladimír Krajčí, Ing. Marianna Matajová, Ing. Vladimír Macko, Ing. Milan Filo, MUDr. Jozef Domenik, Ing. Dušan Mataj, MUDr. Pavol Zakuťanský,
Ospravedlnení	MUDr. Eva Svozilová, Ing. Rastislav Šaravský,

A. Program rokovania

Program rokovania:

1.	Otvorenie Predkladá: MUDr. Igor Čombor
2.	Riešenie problematiky zápachu a prašnosti v Ružomberku Predkladá: MUDr. Igor Čombor

B. Zápis z rokovania

1. K bodu 1

Pán primátor otvoril rokovanie, privítal prítomných, oboznámil ich s e-mailom od členských aktivistov s nasledovnými požiadavkami:

1) žiadajú ako zástupcov do komisie:

- a) OZ Ochrana ovzdušia Dolný Liptov - Ing. Rastislava Šaravského a MUDr. Evu Svozilovú
- b) OZ Zdravý domov - Ing. Annu Šanobovú
- c) OZ Žijeme tu spoločne - Mgr. Moniku Dubskú

2) žiadajú, aby sa rokovania komisií konali po 15. hodine

3) žiadajú, aby bol termín a program rokovania komisie zaslaný jej členom minimálne 5 pracovných dní vopred

4) žiadajú informáciu, prečo je do komisie za mesto menovaný pán Schmida, ktorý nie je zamestnancom MÚ a ani poslancom MsZ

5) do komisie navrhujú doplniť pracovníka krízového riadenia CO

6) žiadajú, aby bola z každého rokovania komisie vyhotovená zápisnica

V prípade nesplnenia požiadavky v bode č.1 v plnom rozsahu sa odmietajú zúčastňovať rokovaní komisie.

Pán primátor súhlasí s požiadavkami aktivistov a do komisie budú na ďalšom rokovaní prizvaní: Ing. Anna Šanobová, Mgr. Monika Dubská a taktiež pracovník civilnej ochrany pán Kasián Hlaváč - Okresný úrad Ružomberok – odbor krízového riadenia. Termín ďalšieho rokovania stanovil na pondelok 4. 3.2019 o 15:00 hod. v malej zasadačke Mestského úradu v Ružomberku. Termín a program rokovania bude zaslaný e-mailom 5 pracovných dní vopred.

Členstvo p. Schmidu v pracovnej skupine odôvodnil tým, že p. Schmida pracoval aj v minulosti v komisií riešenia problematiky a prašnosti v Ružomberku. Zabezpečil výmeny polyfunkčných meracích staníc na plnú konfiguráciu meraní v zmysle platných predpisov. V tom čase bol predsedom Strany zelených a pracoval na podobnom probléme zápachu a prašnosti v Ružomberku.

K bodu 2

Primátor predkladá navrhovaný program, ktorý sa bude prerokovávať nasledovne:

1.
 - a. Poznanie súčasného stavu v oblasti zápachu aj v oblasti prachových častíc – mal by to oznámiť MONDI SCP, rovnako aj o štúdiách (prof. Bílek), lekári ozrejmiť hrozby na zdravie obyvateľstva, aktivisti budú prezentovať aj svoje poznatky o stave ovzdušia v Ružomberku a okolí. Mesto – poznatky od obyvateľov – **rokovanie 04. 03. 2019**
 - b. Predloženie návrhu riešení – pre oblasť zápachov, pevných častíc
 - c. Aplikácia riešení do praxe
 - d. Prehodnotenie výsledkov a záverečná správa

Body b), c), d) sa budú prerokovávať na ďalších stretnutiach, ktorých termíny budú včas upresnené.

2. Na najbližšom rokovaní bude prezentovaná aj analýza štatistiky, ktorú poskytl v Otvorenom liste. Analýza bude spracovaná odborníkmi na štatistiku, jej diferenciaciu a interpretáciu.
3. Keď bude skupina disponovať o stave – aké by sme mali ciele, doba merania na vyhodnocovanie riešenia, prehodnotiť výsledky a vypracovať záverečnú správu – výsledkom by malo byť zlepšenie ovzdušia v Ružomberku a jeho okolí. Čas realizácie 1-2 roky.
4. Primátor sa pýta p. Fila aký má názor na štatistiky od MUDr. Svozilovej. Odpoveď: „Štatistiky vychádzajú z oficiálnych údajov, ktoré sú zverejnené na stránke štatistického úradu – názov: pramenné dielo, jedná sa o úmrtnosť, počet ľudí, podľa diagnostických skupín. Tieto údaje sú prepočítané na počet obyvateľov 1000 a sú prenesené do tabuliek a grafov. Aby sme mohli vypočítavať trend, tabuľkový editor umožňuje preložiť trendovú spojnicu a ukáže sa trend výskytu úmrtnosti. Takto vznikli grafy. Nárast 150% predstavuje priemer za posledných 20 rokov medzi údajmi, ktoré boli za jednotlivé roky.“ 40:00:00 Primátor: z lekárskeho hľadiska je to zložitý problém, súvisí to aj s diagnostickým procesom a modernizáciou diagnostiky. Na problém štatistiky sa dá pozerieť z rôznych hľadísk. Primátor ukazuje trendy z grafov.
5. **Záverom:** komisia dostane vyrozumenie, stretne sa 4.3.2019 o 15:00 hod., doplní sa komisia o pracovníka CO (pána Kasiána Hlaváča) a o aktivistov (Ing. Annu Šanobovú, Mgr. Moniku Dubskú). Pracovná skupina sa zakladá preto, aby bola zachovaná objektivita. Pravdepodobne sa vyšle delegácia do zahraničia a prijmu sa potrebné opatrenia na zlepšenie ovzdušia.

C. Uložené úlohy

Každá skupina si pripraví za svoju oblasť aktuálne poznatky k danej problematike.

Štátna správa – limity, spôsob merania a vyhodnocovania, iné potrebné veci, ktoré je potrebné vedieť

Mondi SCP a.s. – skutočný stav a množstvo vzniku zápachov vo fabrike a ČOV + iné znečisťujúce látky o ktorých nevieme

Hygiena - vplyv znečistenia ovzdušia na zdravie obyvateľstva – analýzy

Aktivisti – svoje poznatky o stave ovzdušia v Ružomberku a okolí

Mesto Ružomberok – poznatky od obyvateľov - zápach počas 3 dní v meste a ČOV

Ing. Ján Bednárík
2. zástupca primátora

Zápis z rokovania:

Názov rokovania Riešenie problematiky zápachu a prašnosti v Ružomberku

Deň 04.03. 2019

Vyhotovil Ing. Ján Bednárík

Prítomní MUDr. Igor Čombor, PhD., Ing. Ján Bednárík, p. Ľubomír Schmida, RNDr. Michal Matis, Bc. Viktor Mydlo, Ing. Michal Praženica, Ing. Vladimír Krajči, Ing. Marianna Matajová, Ing. Vladimír Macko, Ing. Milan Filo, MUDr. Jozef Domenik, Ing. Dušan Mataj, MUDr. Pavol Zakuťanský, MUDr. Eva Svozilová, Ing. Rastislav Šaravský, Ing. Anna Šanobová, Mgr. Monika Dubská, Mgr. Michal Lazár

Ospravedlnení p. Kasián Hlaváč

A. Program rokovania

Program rokovania:

1.	Otvorenie Predkladá: MUDr. Igor Čombor
2.	Diskusia k uloženým úlohám z 1. rokovania Predkladá: MUDr. Igor Čombor
3.	Záver: Upresnenie ďalšieho rokovania

B. Zápis z rokovania

1. K bodu 1

Pán primátor otvoril rokovanie, privítal prítomných, oboznámil ich o neúčasti pána Kasiána Hlaváča, ktorý emailom informoval, že po dohode s vedením Okresného úradu v Ružomberku, sa zasadnutia predmetnej komisie, za odbor krízového riadenia, nezúčastní žiaden zamestnanec. Privítal ďalších pozvaných členov, ktorí prijali účasť na rokovaní Riešenia problematiky zápachu a prašnosti v Ružomberku, a to pani Ing. Annu Šanobovú (OZ Zdravý domov) a pani Mgr. Moniku Dubskú (Žijeme tu spoločne, o.z.).

2. K bodu 2

Pán primátor dáva slovo pánovi Ing. Vladimírovi Mackovi (štátna správa), aby sa vyjadril k limitom a spôsobom merania a vyhodnocovania, a aby uviedol iné potrebné veci k danej problematike.

Ing. Vladimír Macko: „Ja som dostal za úlohu za okresný úrad zodpovedať okruh otázok. Táto problematika nie je jednoduchá, je obširná. Pán primátor vstupuje do diskusie s tým, že sa zaoberal

históriou a vzťahmi medzi SCP a touto komunitou a dáva do pozornosti, že MONDI SCP nikdy nebolo v takej polohe, žeby nechcelo komunikovať, a nechcelo sa zapojiť do uvedenej problematiky. „Nikdy to nebolo také, žeby bol úplný antagonizmus medzi týmito subjektmi. To si uvedomme, kým začneme riešiť túto problematiku. My ju môžeme vyriešiť lepšie ako naši predchodcovia, to je jedna vec. Nezabúdajme na historické súvislosti. Bolo to riešené aj v minulosti, zaoberali sa tým Mondí a Mesto Ružomberok pred nami. Opatrenia sa urobili, neznamená to, že my sa nebudeme usilovať o lepšie výsledky“. Pán primátor prenecháva slovo Ing. Vladimírovi Mackovi: „Rozmýšľal som ohľadom výroby celulózy a zapáchajúcich látok. Tento problém je špecifický, týka sa to imisných limitov a všetkých skutočností, nie len z pohľadu Európy. Celulóza sa robí v Ružomberku, Ružomberok je veľmi malý, a je v kotline. V Európe sa nachádzajú dve miesta, v ktorých je umiestnená celulóza v blízkosti mesta. Jedným je Ružomberok. Výroba celulózy je spojená s vypúšťaním zapáchajúcich, znečisťujúcich látok do ovzdušia, ktoré sú charakteristické pre túto výrobu a sú to organosírne zlúčeniny, sírovodík, dimetylsulfit... Tieto zlúčeniny sa skladajú z troch prvkov vodík, síra, uhlík. Pán primátor konštatuje, že sa nebudeme zaoberať chémiou, až v takejto miere. Pokračuje pán Ing. Vladimír Macko: „Jediný spôsob likvidácie zapáchajúcich látok je spaľovanie, z toho ale vznikne kyslíčnik siričitanový (SO₂). Čo je škodlivejšie pre ľudský organizmus, už musia povedať lekári, hygienici. Za tie roky od 89 nebola žiadna legislatíva. Keď sa postavil celulózopapierenský kombinát v 80. tom roku existoval len jeden zákon v súvislosti so životným prostredím, bol to známy komínový zákon. A tam šlo len o to, čím bolo viac znečisťujúcich látok, tým bol postavený vyšší komín, z toho dôvodu, aby bol vyšší rozptyl. Prišiel 89 rok, a prišli reakcie štátnej správy, alebo aj mesta na túto situáciu, ktorá tu bola. Začala sa riešiť táto situácia, že sa zaviedol zákon o ovzduší, a zaviedli sa emisné limity. Len pár rokov trvalo, kým sa identifikovali všetky miesta, odkiaľ tieto látky z výroby unikajú. Všetky investičné akcie, ktoré boli od 89 do 2003-2004, kedy sa začal impulz projekt, boli zamerané s úvodzovkami na hasenie týchto problémov identifikácia a likvidácia. To znamená išlo o to, miesta vzniku sústrediť a zlikvidovať. Najskôr sa to likvidovalo v kôrovom kotly, zároveň záložným systémom bola modopeč, čo je vlastne raketový motor. V priebehu toho ako sa to vyvíjalo prišlo sa nato, že najideálnejším miestom na likvidáciu, kde bude najväčšia deštrukcia, to znamená najväčšia premena sírnych látok na SO₂, sú regeneračné kotle. Vtedy bol jeden regeneračný kotol. Postupom času sa pristavil druhý a tretí. Boli miesta kde bol veľký únik zapáchajúcich látok do ovzdušia, bolo to pranie celulózy, z prania nešlo na žiadnu likvidáciu. Celý problém bol urobiť úpravy, aby sa to dalo spáliť. Najideálnejšie pre celú celulózkú a celú prevádzku z hľadiska zápachu je, keď ide celulóзка na svoj komunálny výkon. Idú všetky zariadenia a likvidujú sa zapáchajúce látky. Na takejto úrovni ide veľmi málo organosírných látok do ovzdušia. Dlhé roky dozadu nevzniklo, žeby v tejto súvislosti boli nejaké sťažnosti. Problém nastáva vtedy, keď je odstávka, alebo sa musí zastaviť celulóзка, alebo sa čistia trasy. Vtedy dochádza k úniku. Legislatíva hovorí o tom, že sa to nedá postihovať, lebo emisné limity platia len pre normálnu prevádzku, prechodové stavy nerieši. Z pohľadu štátnej správy sa ešte nestalo, aby sme dakým spôsobom sankcionovali prevádzkovateľa zato, že by sa niečo stalo pri normálnej prevádzke. Pán primátor žiada ozrejmiť posledný prípad, keď sa ozvali ľudia a žiada toto definovať. Pokračuje pán Macko:

„Aby sme vedeli dopad vyhodnocovať, potrebovali sme mať výsledky, nie na základe pocitov jednotlivých ľudí, či je to lepšie alebo horšie. Potrebovali sme vybudovať nejaký systém, kde by sa to dalo vyčíslieť. Odozva tých opatrení, ktoré sa urobili na ovzdušie. To znamená pomer k tomu čo sa vypúšťa, a pomer k tomu, čo je naozaj v ovzduší, tých zapáchajúcich látok. Tým pádom vybudoval sa systém monitorovacích piatich staníc. Nemáte v Európe ani nikde inde, čo sa týka orgánosírných látok iné mesto, alebo výrobcu, ktorý by mal takýto systém. To nie je na chválu. Ku každej jednej veci sme museli dospieť. Je veľmi dôležité, aby sme vedeli, či robíme dobre alebo zle, či jednotlivé opatrenia vieme dakým spôsobom vyhodnotiť, či sa oplatí v tom pokračovať alebo nie, na toto bol veľmi dôležitý tento systém. Pán primátor prerušil pána Ing. Macka a žiada ho, o vysvetlenie čo sa stalo keď

sa ozvali občania a bolo cítiť zápach a za niekoľko dní znova. „Nebola odstávka a neboli tie veci o ktorých hovoríte, že sú kritické momenty a pri nominálnej výrobe by sa to stávať nemalo, čo tam bola nadpriemerná výroba? Pýta sa pán primátor. Pokračuje pán Ing. Macko: „Odstavenie celulózky znamená ešte väčší problém, zápach. Čo sa stalo toho 21. Miesta vzniku, miesta likvidácie ideálny regeneračné kotle, najnovší dvojka, trojka, Zberné systémy zo všetkých miest kde vznikajú tieto zapáchajúce látky sú zvedené na likvidáciu do regeneračného kotla, kde sa využíva teplota a zdržná doba aby tam vznikla premena a rozklad tých väzieb a vznikol z orgánosírných SO₂. Tam je ten problém. Pri hocijakej poruche ktorá je, nato sú záložné systémy. Z miesta vzniku do miesta likvidácie idú potrubia. Tie potrubia tým pádom nie sú totožné. Vysoko koncentrované zapáchajúce látky majú vlastnosť, že sú výbušné, to znamená ak je porucha na likvidácii, alebo na trase, kde sa upchal prívod z miesta vzniku do miesta likvidácie, takže nabiehal záložný systém spaľovania. Pôvodná rúra musela byť odvetraná. Nato slúžia bezpečnostné ventily, z toho dôvodu aby nedošlo k výbuchu išlo sa na záložný systém na základe toho ako to vyhodnotila prevádzka, to znamená, potrebovala zistiť kde je to miesto upchaté a nabehol záložný systém, modopec. Čiže prvotne, čo vzniklo, boli úniky zapáchajúcich látok z bezpečnostných ventilov. To sa stalo v čase keď bola veľmi zlá rozptylová situácia. Nielen z pozície Ružomberka, v ten deň 21., ale dá sa povedať že deň 21. bol problematický na celom Slovensku, čo máme výsledky z monitorovacích staníc, tie monitorujú znečisťujúce látky. Koncentrácia znečisťujúcich látok išla o 100 % vyššie všade, čo sa týka tuhých látok, to znamená nielen v Ružomberku boli inverzie, bolo to globálneho charakteru. To znamená zlé rozptylové podmienky.

Ďalším problémom bola veľká zima a tie záložné systémy, ktoré boli mimo prevádzky začali kondenzáty zamrzáť. Systémy nepracovali, systém prepínal z jedného záložného do druhého a stále sa otvárali bezpečnostné ventily. Toto bolo poobede, večer sa stalo ešte aj to, že na trase došlo k tomu, že roztrhlo poistnú membránu a došlo zhruba okolo siedmej hodiny k masívnemu úniku z potrubia. Urobili sa také opatrenia, aby nemusela byť odstavená celá celulózka. Snažíme sa zaviesť imisné limity aj na zapáchajúce látky. Imisný limit má slúžiť nato, aby keď sa niečo nameria v ovzduší a dosiahne to nejakú hranicu, tak nad hranicu sa začali uplatňovať nejaké opatrenia. Keď je viac tuhých látok, máme limit, začneme obmedzovať výrobu.

Pán primátor sa pýta, či nie je účinnejšia technológia spaľovania v krízových situáciách? „Určite nie je taká technológia?“ Odpoveď : „To nie je v krízových situáciách. To je prechodový stav, s ktorým neurobíte nič, môžeme spraviť len všetko pre to, aby takýchto prechodov bolo čo najmenej. Ďalší záložný systém, vybudovala sa facka, perfektná vec, aby to zariadenie keď treba bolo v pohotovosti a aby bolo účinné, treba ho odskúšať. Odkúšavať znamená, že prepnúť zapáchajúce látky raz za mesiac do facke, spaľujú sa, dôjde k prechodovému stavu, tým pádom musí byť odvdzdušené potrubie cez bezpečnostný ventil, a keď toto urobia dajme tomu v lete o ôsmej ráno, tak behom 20 minút si môžeme byť istí, že z ulice Scota Viatora budeme mať podnet v ktorom nám povedia cítime to, dole Váham to zide. Tých pár sekúnd čo ujde cez bezpečnostný ventil, zachytávajú potrubia, a tak isto už dával niekoľko podnetov aj pán Ing. Kolík, ktorý nie je prítomný. Len preto, že sa musel záložný systém odskúšať. Problémom sú prechodové stavy, ktoré majú rôzne ventily, aby bola zadržaná bezpečnosť. Ten systém je komplikovaný. Pán primátor sa pýta, či sa nedá vylepšiť prívodný systém z jednotlivých sekvencií, kde to treba sústrediť do spaľovania. „Na tom systéme sa nedá nič vylepšiť?“ Odpoveď: „Nevieme, do tohto Vám ani legislatíva nezasahuje, lebo legislatíva toto umožňuje, tieto prechodové stavy nevieme riešiť. Potrebujeme riešenie a opatrenia.“

Pán primátor dáva slovo Ing. Vladimír Krajči, Mondi SCP aby sa vyjadril k problematike, skutočnému stavu a množstvu zápachov a ČOV- ke + iné znečisťujúce látky o ktorých nevieme.

„Ďakujem za slovo. Naša celulózka je špecifická tým, že sme v údolí, ale nelíši sa ničím iným od ostatných celulózok vo svete, patríme technologicky ku špičkám celulózok, ktoré sú vo svete. Tým, že sme na Slovensku, patria pre nás zákony slovenskej legislatívy, všetky naše procesy sú určované integrovanými povoleniami, z ktorých, a v ktorých sa uplatňujú hodnoty najlepšie dostupná technológia. My tieto veci prísne dodržiavame. Vždy keď dôjde k aktualizácii týchto hodnôt, sú tam termíny, kedy sme povinní tieto hodnoty plniť. Tieto veci si zatiaľ plníme tak ako legislatíva vyžaduje. Sme špecifický závod v tom, že sme úzka a dlhá fabrika, to znamená, že aj tie trasy, ktoré sú menej závadné niekde do 50 metrov. U nás je to niečo cez 100, až do 500 metrov. V podstate tá trasa systému, to je to slabé miesto, achillova päta celého toho systému. Jedna z úloh, ktorá vzišla z incidentov, čo sa udialo toho 21., pozrieť sa, či je možné technicky nejako updatenúť a vylepšiť nejako tento systém zberu tak, aby sme ho urobili robustnejší z pohľadu, že udrží vyšší tlak a podobne, aby sme urobili prechod potrubného systému a pozreli sa nato, čo sa s tým dá urobiť. Čo sa týka zápachajúcich látok, oni v malých koncentráciách veľmi intenzívne zápachajú, tak ako bolo povedané, to záleží od konkrétnej osoby. Niektorí cítia, niektorí ešte necítia, ale sú to presne zložky, ktoré sú týmto výnimočné a sú dané týmto spôsobom. K vodnej pare, zabúdame nato, že tu je Liptovská Mara. My keď sme si robili pre naše interné potreby prepočet odparenej vody z Liptovskej Mary, tá Mara, tým že je hore zhromažďuje v sebe nejaké teplo a v zime je významným a výrazným zdrojom odparenej vody. To znamená, my máme odparenú vodu z našej výroby, ale tá Mara ma tiež veľikánsku tvorbu a tí ktorí chodievate smerom na Mikuláš, vidíte čo sa deje. Mikuláš má slnko, ale niekde ako je Bešeňová začína hmla. Nasleduje premietanie grafov, prezentácia (v prílohe).

Snažíme sa hľadať riešenia, nevravím, že sme stopercentní a úspešní, ale graf hovorí o tom, že tie veci posúvame dopredu. Emisné stanice, my sme robili vlani update staníc Riadok, Supra a do Hrboltovej miesto mobilnej sme osadili stacionárnu stanicu. Boli morálne vyhospodarené, takže sme ich vymenili. Momentálne čakáme nato, kedy dostaneme pečiatku z funkčnej skúšky, že dáta ktoré sú zobrazené, sú relevantné. Ukázalo sa, že vodným palivom je možné trsky zvýšiť. Keď sú trsky vysoké, Supra sa zastaví, nemusí to mať pozitívny dopad, pretože odstavením výroby vôbec nemusí dôjsť k tomu, čo si všetci želáme, že to znečistenie v ovzduší nám klesne.

Ďalej pokračuje pán docent Domenik:

„O tejto problematike môžem hovoriť takisto niekoľko hodín, ale budem stručný, a možno ani nie všetko čo mám pripravené poviem, pretože ako povedal Ing. Macko a Ing. Krajči, je to dosť veľký a komplexný problém a Ružomberok má svoju špecifitu, ale nie zase originalitu, žeby len takáto celulózka bola v tomto meste. Aj v Európe je podobná celulózka blízko mesta a sú aj omnoho väčšie celulózky z hľadiska objemu výroby celulózy a zaoberajú sa touto problematikou. Môj záujem je z dvoch hľadísk. Pred 27 rokmi som robil prácu na tému Zdravotná charakteristika pri výrobe celulózy a papiera. Nikoho z nás určite neteší, že to tu zapácha. Asi o tom nemusíme debatovať. Na druhej strane treba povedať, že tie orgánosírne látky majú jeden z najcitlivejších prahov čuchu na tieto látky, čiže už mikromnožstvá, ktoré vôbec nie sú z hľadiska dlhodobých chorôb škodlivé. Vyvolávajú len nepríjemný pocit v čase keď to zapácha, veľmi nepríjemný pocit. Ale z hľadiska chronických ochorení, sú tie koncentrácie, ktoré sa tu vyskytovali v podstate neškodné. To, že sú absolútne neškodné to som nepovedal. Za posledných 50 rokov, najväčšie ohrozenie zdravia tejto komunity bolo pri poruche ventilu, keď sa vypúšťal chlór na sóle, v r. 74 alebo 75 roku. Kedy ten mrak toho chlóru šiel na mesto, tak neviem koľko by tu bolo zranených a chorých. Reaktor, vodíková bomba, regeneračný kotol, zatiaľ sa nič nestalo. Teraz v digitálnej dobe je to niekoľkonásobne istené. V otvorenom liste boli údaje o úmrtnosti celkovo a na jednotlivé typy ochorení. Určite, že v priebehu tých 22 rokov narástla úmrtnosť na 1000 obyvateľov v Ružomberku, narástla aj na Slovensku,

v okrese, v kraji, atď. Jednoznačne treba povedať, že vyššiu krivku nárastu má Mesto Ružomberok vo viacerých ukazovateľoch. Ale treba povedať všetky údaje o úmrtnosti a treba ich aj presne v zmysle medicínskej štatistiky porovnávať s inými údajmi. Okres Ružomberok má v porovnaní s rokom 96 nárast nie o 150 % ale o 94 %, a samozrejme nejaké odchýlky. V roku 2017 ako najnovšia štatistika, alebo ako najnovší údaj má Ružomberok celkovú úmrtnosť na 1000 obyvateľov 2,596 človeka. Zatiaľ čo celoslovenský priemer je 2,513, čiže miernejší, Žilina 2,4, okres Ružomberok má vyššiu ako mesto Ružomberok 2,603. Ale okres LM má v roku 2017 2,86 človeka na 1000 obyvateľov, teda zomrelých. Takže je to vyššie. Samozrejme my sme v roku 96 išli z úrovne 1,33, čiže omnoho nižšie, keď si pozriete údaje Slovenského štatistického úradu. V Roku 96 bola nižšia úmrtnosť v okrese Rbk. Choroby obehovej sústavy, kde v Ružomberku sa zvýšilo za to obdobie tých 21, 22 rokov 71 %, podľa vašich údajov 60 %, ale na choroby obehovej sústavy, srdcovocievne ochorenia je Ružomberok relatívne v tej horšej časti, čo sa týka Slovenska, jednoznačne aj čo sa týka kraja. Kardiovaskulárne ochorenia v okrese, aj v meste Ružomberok sú na nadpriemernej úrovni. Teda na vyššej úrovni ako je priemer Slovenska alebo kraja. Čo sa týka chorôb dýchacej sústavy, tak tam naopak Ružomberok všeobecne aj mesto aj okres je lepší ako je priemer kraja alebo Slovenska, alebo ako LM. Čo sa týka chorôb tráviacej sústavy, tam treba povedať že Ružomberok je na tom horšie, ale dlhodobo horšie. 2017 je úmrtnosť na 1000 obyvateľov 0,59. Mesto LM zase 0,35, okres Ružomberok 0,633 ale Slovensko má priemer 0,52. Jednoznačne tie tráviace ochorenia v meste aj v okrese Ružomberok majú nadpriemerné hodnoty. Treba povedať na rovinu, že nie je to tak, ako bolo uvádzané vonku že 250%, ale je to zvýšenie o 128%. Záverom musím povedať na rovinu, že áno jednoznačne vzostup ochorení, teda dynamika za tie roky je strmšia, alebo vzostup všetkých aj skupín aj celkovej úmrtnosti je jednoznačne vyššia ako je slovenský alebo vuckársky priemer. Na druhej strane vychádzalo sa z nižších hodnôt úmrtnosti v roku 96 a preto v rokoch 2017 mesto aj okres Ružomberok, nie je nejakým extrémnym mestom a okresom, žeby tu bola najvyššia úmrtnosť, či už celková ako mesto, alebo okres alebo jednotlivá, po tých skupinách hodnôt ktoré som hovoril. Mohol by som to dokumentovať aj na farebných grafoch, ktoré nemám v elektronickej podobe (grafy súčasťou prílohy). V 96 roku vznikol okres Ružomberok a v 96 roku sa robila štatistika onkologických ochorení na LM. My sme žiadali okamžite od 96, keďže tu máme onkologické oddelenie, aby sme štatistiku onkologických ochorení si robili sami pre okres Ružomberok, čo sa aj robilo. Ja som bol niekoľkokrát v registri onkologickom, teda na ústave zdravotníckych informácií a štatistiky a štatistika onkologických ochorení v tých rokoch bola na úrovni dnešnej štatistiky nozokomiálnych infekcií, čiže neboli všetky onkologické ochorenia, nielen v okrese Ružomberok, alebo meste ale aj iných okresoch hlásené. To neznamená, že neboli liečené diagnostikované, atď. Ale jedna vec je zistiť, diagnostikovať a liečiť, a druhá vec je hlásiť do onkologického registra. Dnes je už digitálna doba, a už sú úplne iné predpisy na hlásenie ochorení akýchkoľvek systémov, takže sú omnoho presnejšie. Preto aj východzí údaj na úmrtnosť onkologických ochorení je v Ružomberku, keď to poviem orientačne v 96- tom skoro polovičný, z priemeru Slovenska. Nie preto, že vtedy by sme boli zdraví, ale nehlásilo sa všetko. Napriek tomu si myslím, že tá situácia zdravotného stavu v Ružomberku a v okrese je hodná toho aby sa vykonalo komplexné zhodnotenie. To zhodnotenie, nedá urobiť za mesiac za pol roka, alebo za rok, pretože treba zohľadniť všetky skutočnosti. Jedna zo skutočností je to, že žiaľbohu percentuálne, zhruba od roku 2000 2005, je Ružomberok najrýchlejšie klesajúcim mestom z hľadiska počtu obyvateľstva. K tomu ale treba povedať, že z tohto mesta neodchádza celá populačná vzorka, ale odchádzajú, zdraví, alebo práceschopní jedinci. Tým pádom mesto Ružomberok stratilo nejakých 3 a pol až 4000 ľudí. Druhá štatisticky pomerne významná, aj keď je len pol percenta z obyvateľstva okresu do roku 2000 určite bol domov dôchodcov v Likavke kapacitne najväčším na Slovensku a nehnevajte sa v 300 člennej dedine starých ľudí, je omnoho vyššia chorobnosť a teda aj úmrtnosť, ako v priemernej populácii. Ja sa nevyhovám na tieto fakty, ale tieto fakty zhoršujú štatistické údaje. Preto navrhujem, aby sme skutočne zistili, aké sú, nielen emisie, čiže to čo sa vypúšťa, ale aké sú

imisie, čiže hodnoty v ovzduší, a to nie len látok plyných chemických, ale to čo bolo zisťované aj v štúdií 2015 tom pevných častí, teda prachových častí. Pretože nikde v týchto údajoch, čo ste vy dali ani v literatúre, ja som nezistil, žeby príčiny onkologických, dýchacích alebo tráviacich ochorení boli orgánosírne látky. Tie koncentrácie, ktoré tu sa vyskytujú, aj pri haváriách nie sú natoľko závažné, najmä z hľadiska doby expozície. Nie je expozícia niekoľko rokov, určitá vysoká hladina mirkaptánu, aby mohli vyvolať nejaké chronické ochorenia. To že je to akútne nepríjemné a v 90. tom roku, v Hrboltovej sme žiadali pri prvom prieskume ešte s profesorom Sršňom, vtedy bolo možné zhodnotiť objektívne iba tak, trebárs zápach z ČOV-ky, že občania hlásili, štípu ma oči, nos, kýcham atď. proste mám nejaké ťažkosti. Žiadne iné objektívne zistenie nebolo možné. Teraz sú už omnoho citlivejšie prístroje, že merajú koncentrácie v mikrohodnotách, ale vtedy to možné nebolo. čo sa týka návrhov možno predčasne ale do budúca alebo pri zhodnotení určite pánovi primátorovi to navrhнем, tu je vysoká prašnosť všeobecne v meste. To bolo dokázané štúdiami. Treba žiadať majiteľov, alebo správcov hlavných zdrojov znečistenia čo je cestná komunikácia. Teda SSC aby často čistili, polievali, zametali hlavné cesty. Pokiaľ tu bude doprava, budú aj pevné častice, pevný prach, vdychujúce sa do priedušiek a do pľúc a druhá vec je, pokiaľ bude tak hustá doprava v tejto kotline, lebo to sa týka všetkých chemických látok, teda aj oxidov dusíka z dopravy, no tak samozrejme, že tá koncentrácia tu bude vysoká, to sa meria na monitorovacích staniciach. Treba čo najskôr urýchliť, aby tá doprava áut išla mimo mesta. Tu je nevýhoda, čo tu bolo spomínané, že sme v kotline a aj februárový zápach bol vlastne náhodilá, ale žiaľbohu existujúca kumulácia všetkých možných nepriaznivých faktorov. Tu stačilo aby nebolo -15 alebo -20 °C v noci ale bolo -5 a táto situácia nemusela nastať, pretože tam zamrzalo to médium na regeneračný kotol. Mohol by som hovoriť ďalej, ale nebudem zdržiavať. Zatiaľ len toľko, ďakujem za pozornosť.

Pokračuje pán primátor: Ja myslím, že pán docent Domenik, vystihol, že to nie je tak jednoduché, čo sa týka zdravotníckych štatistík, všetky ochorenia spájať s MONDI SCP, a vôbec výskytom ochorení. Je to veľmi zložitý, ale nechceme si zakrývať oči, že nie sme na tom v Ružomberku nejak extra dobre a chceme bojovať za zdravie ľudí. Ja len chcem povedať asi len toľko, že ako hovoril o demografických vplyvoch, to veľmi správne povedal, že štatisticky treba aj takéto veci brať do úvahy, ale aj to, ako je incidencia ochorení a úmrtnosť. Pretože krivky medzi výskytom nádorových ochorení a medzi úmrtnosťou, tam je tiež určitý paradox. To znamená štatistický úrad sa tým zaoberá len do roku 2011, od tej doby nie sú nejaké exaktné výsledky v tejto oblasti. Povieť len toľko k tomu, že ako predkladateľ hodnotím mierny nárast incidence nádorov populácie pri relatívne stabilnom trende úmrtnosti. My si nezatvárame oči, pred tým ako to tu je, ale chceme aby sa to znovu riadne posúdilo a vyhodnotilo tak, aby sme vedeli čo najviac o tom, aké tu máme životné prostredie a aké faktory zapríčiňujú, že tu životné prostredie máme také, že sa dá dať do vzťahových záležitostí s výskytom určitých ochorení a nedaťbože s úmrtnosťou. To znamená toto všetko treba posúdiť, a ja teda chcem, aby sme nemali extrémistické pohľady nato ani jedna ani druhá strana, ale aby sme sa bez nejakých štatistických ukazovateľov dopracovali k čo najrelevantnejším výsledkom, aby sme vedeli ako na tom sme, a aby sme vedeli čo zapríčiňuje ten daný stav. Koľko má na tom viny a čo sa s tým dá robiť, aby do budúca sa tu zlepšilo prostredie a my sme v tejto oblasti docielili v prospech občanov postup v racionálnom zmysle. To znamená, že budeme robiť preventívne opatrenia, aby sa tu choroby nevyskytovali do takej miery. Ťažko môžeme my povedať, že niekto má svätú pravdu a ten druhý ju nemá.

Ďalej dáva slovo aktivistom.

Ing. Rastislav Šaravský: „Naším cieľom nie je zavretie fabriky ani znižovanie pracovných miest. V podstate my sme si zadefinovali 3 základné okruhy, čo chceme dosiahnuť, to jest zabezpečenie trvalého odborného a nezávislého posudzovania prípadnej príčinnej súvislosti neustále sa zhoršujúceho zdravia stavu obyvateľov v závislosti na neustálom zvyšovaní výroby celulózy. Po druhé implementácia imisného limitu orgánosírných zlúčenín a po tretie zavedenie verejného kontrolného a varovného systému na území Ružomberka a okolitých obcí, v prípade únikov neznesiteľných smradov z výroby celulózy a v prípade havárií. Tak ako ste na tej tlačovke povedali, že všetko so všetkým súvisí, a nejakú históriu ste vraveli. Ja sa vrátim do roku 2004. Vtedy bežal projekt IMPULZ. Vtedy sa 1x zvyšovala výroba na 200 000 ton ročne. My sme vtedy ako OZ podpísali zmluvu s Mondi SCP a zadefinovali sme tam 3 základné okruhy otázok, to bol verejný kontrolný systém, analýza zdravotného stavu a stanovenie imisných limitov. K prvej veci verejný kontrolný systém sa zadefinoval tak, že Mondi zainvestovalo a postavilo 2 nové imisné monitorovacie stanice jednu v Liskovej druhú v Černovej a dohodlo sa, že tie údaje ktoré tie stanice budú zbierať tie priemerné hodinové koncentrácie budú zobrazované jednak na tej monitorovacej stanici a online budú zhromažďované v databáze štátnej správy ovzdušia. Čo sa týka analýzy zdravotného stavu, v tom čase bežala zdravotná štúdia do roku 2002. Do 2006 upresňuje primátor. Tá zdravotná štúdia bola rozdelená na etapy. Prvú etapu robil štátny zdravotný úrad LM, kde my sme citovali práve v tom otvorenom liste, sú uvedené fakty, že zápachy majú vplyv na zdravie ľudí tam sú zadefinované určité vplyvy od doktora Hirscha, amerického odborníka. My poukazujeme nato, že nie je dobré keď sa bagatelizuje vplyv na zdravotný stav orgánosírných zlúčenín, ale aj iných chemických zlúčenín, ktoré sú uvoľňované pri výrobe a treba sa tejto problematike venovať aj z toho pohľadu. Následne nato bola zostavená na meste zdravotná komisia, my sme boli účastníkmi s pani doktorkou tejto komisie. Výsledkom celej zdravotnej štúdie bola správa štátneho ústavu BB, ktorým vlastne ukončil túto štúdiu v roku 2006. Ja by som poslal emailom všetkým členom komisie túto správu tieto odporúčania, ktoré z toho vzišli. Boli tam veci, ktoré boli odporúčané, ale v ktorých sa nepokračovalo to je námet do budúcnosti, aby sme nadviazali nato, a pokračovali v týchto odporúčaníach. Ja len také najdôležitejšie by som spomenul. Podieľať sa na aktivitách súvisiacich s určením maximálnych prípustných koncentráciách redukovanej síry a sírovodíka vo voľnom ovzduší a v pracovnom prostredí. V tejto súvislosti je potrebné podporovať realizáciu epidemiologických štúdií skúmajúcich vplyv zápachajúcich silných zlúčenín na zdravotný stav ľudí. Za ďalšie vypracovať systém informovania a varovania obyvateľstva v čase zhoršenej kvality ovzdušia. Poskytovať informácie verejnosti o vplyve zápachajúcich silných zlúčenín na zdravotný stav, zabezpečiť informovanie vybraných skupín vybraných odborníkov, lekárov, pediatrov, atď. spojenie s telefonickým spracovaním výsledkov v jednotlivých meracích miest a za posledné najdôležitejšie rozšíriť spektrum sledovaných škodlivín o ďalšie zlúčeniny, ktoré môžu byť pri výrobe celulózy uvoľňované do pracovného prostredia. Je tam toho viac. Treba si to preštudovať. Ešte by som chcel povedať jednu vec, to čo sme uviedli, že jedno zvyšovanie bolo v r. 2004 a potom v rokoch 2007, 2008, 2011 a 2015 sa zvyšovala výroba bez posudzovania vplyvov na životné prostredie. My sme vtedy upozorňovali, ale neboli sme vyslyšaní a to najnovšie, ktoré sa posudzovalo do roku 2015 tak práve tam pani Drastichová urobila zdravotnú štúdiu dala podklady ohľadom zdravotného stavu. My sme na tých verejných oboroch kde ona chodila, v grafoch mala vyrátané nejaké roky za nijaké krátke obdobie. A teraz by som poprosil Milana na tú obhajobu tých grafov, ktoré sme my zverejnili a práve v súvislosti s touto problematikou.

Ing. Milan Filo: „Ja by som nadviazal nato, čo som povedal pred týždňom, čo sa týka tých grafov, naozaj my posudzujeme priemerné hodnoty ako povedal pán doktor, posudzovať vybrané roky, kde čo ako, ja osobne to nepovažujem za veľké výpovedné a ten určitý nárast úmrtnosti na vybrané diagnózy v podstate pán doktor aj potvrdil a hovoril tam o chýbajúcich údajoch. Ja som si samozrejme overoval, že ako na základe čoho štatistický úrad zbiera tieto údaje. Takže každá matrika posiela na

štatistický úrad úmrtné listy, a tieto údaje sú vypisované z úmrtných listoch tak že ich zaradia samozrejme podľa trvalého bydliska. Pán primátor vstupuje do diskusie a hovorí že tie údaje, ktoré ste uviedli do hodnôt, keby to tak bolo, tak všetci utekáme do Mikuláša, keďže tam sa umiera menej na určité choroby a 6x, 7x alebo 10x, tak ja tu bývať nebudem a presťahujem sa do Mikuláša. Ale to nevystihuje reálnu skutočnosť a je to zložitejšie. Tu si nebudeme dokazovať kto má väčšiu pravdu, tu chceme dokázať výsledok celej komisie, s tým, že aj vy nám k tomu musíte pomôcť. Preto ste tu v tejto komisií. To znamená, až ten doktor Domenik povedal svoje, že je to zložité tak verte tomu, že aj ja Vám ako lekár hovorím, je to zložité. Štatistika sa dá použiť a zneužiť ako len chcete na svete. My chceme vedieť pravdu ako to je. A pravda je taká aká je, tá nás nepustí. Ružomberok skutočne nie je zdravé miesto na žitie podľa tohto čo tu počúvame. Nemáme sa čím chváliť.

Pokračuje pán Filo: „Ja som chcel len doplniť, z čoho sú tie údaje, že sú z úmrtných listov, že sú to presné čísla spočítané a okrem toho ja som nespochybňoval nikoho štatistiku, ani pána doktora, ba práve pán doktor potvrdil to čo tvrdíme aj my, ten nárast úmrtnosti tu je. Je jednoznačný.

Pán RNDr. Matis sa má vyjadriť, či prišli listy od občanov, a ako to je vlastne na samospráve, čo my tu máme s tým za problémy. „Konkrétne k tejto udalosti z 21.1. som dostal konkrétne ja, jednu sťažnosť od občana z Baničného Ing.Milana, ktorý sa sťažoval na zápach, bolo mu povedané prostredníctvom hovorcu, že vznikne takáto pracovná skupina, ktorá sa bude touto problematikou zaoberať a výsledky budú prezentované v novinách.

Pán primátor dáva slovo pani Ing. Anne Šanobovej. „Pán primátor, ja by som Vás chcela poprosiť, my sme si trpezlivo vypočuli všetkých zúčastnených, keď nastúpil pán Filo neviem, prečo sa dvíha hlas. „Neobviňujte ma stále z niečoho pani Šanobová. Vy máte na mňa osobné útoky odjakživa, nezanášajte osobné útoky na tejto komisií do mňa, nechcete rozložiť túto komisiu, ktorá chce dosiahnuť dobré výsledky. Vám asi vadí, že už teraz vidíte že tá komisia bude mať výsledky, bude pracovať v prospech občanov a bude reálne občanom zlepšovať životy. Vám to vadí, že ja to takto viem? Pýta sa pán primátor.

Pán Macko si pýta slovo: „Pán primátor ja som prišiel k tomu, čo by vlastne všetci uvítali a potrebovali, a čo nemáme. Ja navrhujem to, že tu sa nerobí hodnotenie kvality ovzdušia. Napríklad z pohľadu tuhých látok sa dozvieme za dva roky. Orgán, ktorý to má na starosti Krajský úrad v Žiline cez SHMÚ vydá dáku ročenku. Nerobí sa hodnotenie kvality ovzdušia na základe tých výsledkov z monitorovacích staníc. Majú záujem o to hygienici ak som správne pochopil, záujem je aj zo strany aktivistov, žiadajú tie výsledky, navrhujem aby bol konkrétny výstup taký, že jednoducho spravme my z pohľadu tejto komisie na základe dostupných materiálov, ktoré sú hodnotenie kvality ovzdušia za jednotlivé roky, aký bol vývoj, čiastočne to čo robilo MONDI. Aby sme sa dohodli na dákyh výsledkoch, ktoré by boli nespochybniteľné, akceptovateľné, aby sme si to vysvetlili a mohli s tým začať pracovať. Pokračuje pani Šanobová.: „Ďakujem, že ste mi umožnili byť členom tejto komisie, pretože som jednak poslankyňa za Hrboltovú, a aj členkou OZ Zdravý domov. Je to mestská časť, ktorá je ťažko skúšaná už dlhé roky zápachov z ČOV, a hrozí jej ťažké skúšanie aj z hľadiska diaľnice, pretože vieme že portál ma vyústiť nad obcou. Ak hovoril pán doktor Domenik, aj vy pán primátor ste povedali že prachové častice, je to najhoršie čo nás trápi, tak dnes keď sa plánuje odvetrávať tunel Čebrať rovno nad Hrboltovou, tak sa pýtam tiež tejto komisie, aj Vás pán primátor nestojí zato ako ešte zabojsť o iné riešenie toho tunela, ktorý by sa predĺžil o 400 metrov a tie poletujúce prachové častice aby dopadali do extravilánu? Aj Hrboltová je súčasť mesta, aby sa z Hrboltovej nestala lokalita, ktorá bude zaťažovaná ČOV- kou a z vrchu budú padať prachy a emisie z diaľnice. Z toho čo som počula, aktivisti boli proti ostatným členom, bola by som naozaj rada, keby sme nastavili cestu, že budeme vzájomne spolupracovať. „Táto komisia nepredĺži tunel o 400 metrov“ konštatuje pán primátor. „A mesto nemá prostriedky, aby sa mohlo púšťať do takýchto vecí. Zaoberáme sa inou

problematikou ako je tunel Čebrať. Či sa tunel ďalej predĺži nie je otázka tejto komisie“ Vyzval pani Šanobovú, aby si dopovedala, k téme, ktorú riešime momentálne.

Pokračuje pani Šanobá: „Ja som chcela povedať, že hovoríme o zápachu a stále sa ten zápach nedá merať nejakým objektívnym spôsobom aj právnik Mondi vyhlásil, že monitory zápachu, ktoré ľudia merajú nosom je subjektívny ukazovateľ. Ja by som chcela navrhnúť, aby sa komisia zaoberala normou EN13725, ktorá hovorí o objektívnych spôsoboch meraní zápachu, existuje tzv. elektronický nos, ktorými by sa dal zápach merať objektívne. A tým by nikto nemohol spochybniť toto meranie, boli by to objektívne spôsoby. To by som navrhovala ako jednu vec a druhá vec ohľadom ČOV-ky, urobilo sa už veľa opatrení, ale sú málo účinné. ČOV nie je klasická komunálna ČOV a potvrdzuje to aj norma, ktorá hovorí, že takéto čistiarne majú mať podiel priemyselných vôd do 20 % a v Hrboltovej je podiel priemyselných vôd 90 %, hoci bola posudzovaná podľa normy kde je do 20 %. Pozrime sa na túto otázku, že či tá ČOV-ka, nie je trebárs chemická alebo ináč nazvaná. Nie je možné, že za 12 rokov sa robili opatrenia a stále je smrad. „Situácia sa môže do budúcnosti zmeniť“ Konštatuje primátor.

Primátor dáva slovo pani Dubskej.

„Chcela by som pochváliť Mondi za aktivitu 26. 2. 2019, kedy pani Matajová poslala oznámenie na Mesto Ružomberok, na hygienu a na okresný úrad, že medzi 26 – 28. februárom môže dôjsť k nejakým únikom týchto látok. Neberiete enviroment na ľahkú váhu. Na druhej strane je mi ľúto, že mesto nemá funkčný informačný systém. Táto informácia sa nejakým spôsobom nedostala vonku. Čo ma tak trochu mrzí a prekvapuje ma to, myslím si, že ľudia, každý jeden človek má právo na informácie, či už pozitívne alebo negatívne. Ľudia by ale vedeli, že sa to môže stať. Nepokladám to za šírenie poplašnej správy, pokladám to za oznámenie informácie že áno, môže k takémuto niečomu dôjsť. Čiže ja by som bola veľmi rada, keby výstupom tejto komisie bolo okrem iného funkčný informačný systém ako na úrovni mesta, aj na úrovni okresného úradu. Čo sa týka limitov znečisťujúcich látok. Naše OZ oslovilo niektoré organizácie a orgány európskej komisie na základe platnosti o kvalite okolitého ovzdušia. Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2008/50/ES z 21. mája 2008 súčasťou prílohy.

Pán primátor sa stretol iniciatívne s pánom Mgr. Jiřím Bílekom, ktorý vypracoval návrh možného riešenia, a to v celej šírke od varovného systému až po hodnotenie zdravotného stavu obyvateľov (viď príloha). Po odsúhlasení štúdie členmi komisie, usporiada pán primátor s Mondi SCP jednanie, aby sa štúdia začala uskutočňovať v našom meste. Navrhuje do ďalšieho stretnutia si materiál riadne preštudovať, pripomienkovať, prípadne doplniť štúdiu o ďalšie body.

Úloha: Všetci členovia komisie si preštudujú návrh štúdie spracovanej od p. Bíleka a pripraví si k nej pripomienky. Predmetom budúceho stretnutia bude prerokovanie uvedenej štúdie spolu s pripomienkami.

K bodu 3

Pán primátor po dohode určil termín ďalšieho stretnutia a to na deň 18. 03. 2019 (pondelok) o 15. 00 hod.

Ing. Ján Bednárík
2. zástupca primátora